

СТАНОВИЩЕ

от д-р **Димитър Тодоров Кръстев**
доцент в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски”

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност ‘**професор**’
на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по област на висше образование 2. Хуманитарни науки
професионално направление 2.1. Филология (Българска литература – Българска литература от Освобождението до края на Първата световна война и Историческа поетика на българската литература)

В конкурса за ‘професор’, обявен в Държавен вестник, бр. 46 от 09.06. 2017 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски” за нуждите на катедра „История на литературата и сравнително литературознание” към Филологически факултет, като единствен кандидат участва **доц. д.ф.н. Иван Тодоров Русков** от катедра „История на литературата и сравнително литературознание” към Филологическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски”.

1. **Общо представяне на процедурата и кандидата**

Доц. д.ф.н. Иван Русков участва в конкурса за „професор“ на ПУ „Паисий Хилендарски с една монография, девет студии и статии, свързани с текста на монографията (и предшестващи публикуването на хабилитационния труд) и, в допълнение към представеното като хабилитационен материал монографично изследване, единадесет научни публикации след заемане на академичната длъжност „доцент”. Още тук е нужно да се отбележи, че една част от публикациите, скромно представени в рубриката „в допълнение към...”, са свързани с едно знаменателно издание на оригиналния текст на трите тома от „Записки по българските въстания“ на Захари Стоянов, чийто съставител и научен редактор е Иван Русков. Вложените усилия и компетентност по установяването, фиксирането и коментирането на автентичния текст на тази толкова важна за българската култура книга представлява образец на задълбочена и отговорна текстологична работа, на каквато, за съжаление, много малко изследователи са способни и биха посветили времето си. Затова не е пресилено да се каже, че дори само това да беше

представил кандидата, то щеше да е напълно достатъчно за достойното заемане на длъжността „професор“.

2. Обща характеристика на дейността на кандидата

Иван Тодоров Русков е преподавател по българска литература и историческа поетика на българската литература в Пловдивския университет от 1989 година. Получава образователната и научна степен „доктор“ през 1998 година, а от 21 август 2003 година заема академичната длъжност „доцент“ в ПУ „Паисий Хилендарски“. През 2016 година получава научната степен „доктор на науките“ след успешно защитен дисертационен труд „Символи и свят. Кръстът“. Има подготвени и прочетени над десет лекционни курса в бакалавърски и магистърски програми в Пловдивския университет, в Бърненския университет и в университета „Лоранд Йотвьош“ – ELTE в Будапеща. Бил е научен ръководител на един успешно защитил докторант. А в качеството си на лектор по български език, литература и култура в Будапеща е участвал в докторското училище на университета „Лоранд Йотвьош“ – ELTE. Той е сред преподавателите и учениците, които се отличават с пословична самовзискателност и отговорност към професията, и това съвсем заслужено му е спечелило безспорен респект (от страна на студентите) и уважение (от страна на колегите) не само във Филологическия факултет на Пловдивския университет.

Хабилитационният труд на Иван Русков „Време и запис“ е посветен на свещеното и паметното в новобългарската история. Добре очертано и аргументирано, изследователското поле на труда обхваща периода от българското Възраждане до 40-те години на XX век, а във фокуса на изследователското внимание е „езикът“, чрез който се формират и пресъздават проектите за национално освобождение и обединение. Централната цел, която си поставя Иван Русков, е да представи механизмите, които през посочения период конструират посредством образи на свещеното модели на национална самоидентификация. Или, казано с думите на автора, „как се оперира с образи на свещеното, с помощта на които се изгражда и трансформира разбирането на българина за себе си, за съюзници и врагове...“. Централното понятие, с което се работи в монографията, е понятието „свещено“, за което много учени твърдят (не винаги съвсем коректно), че се ражда със секуларизацията на света от зората на европейската модерност. Но т. нар. „разомагьосване“ на света, при което модерният европейски индивид, казано по Кант, „излиза от самопричиненото си непълнолетие“ и започва да живее и мисли единствено по повелите на разума, довежда до значителна структурна промяна на света – печелейки хоризонтална широта, той губи вертикалната си извисеност. Така през късната модерност (и/или постмодерността) все повече се заговаря за тенденция, която е

противоположна на зададената в началото на просвещенския проект. Тенденция към десекуларизация, компенсираща изгубената по вертикала ориентация на модерния индивид и набавяща му позакърнелите усети за свещеното. В такъв контекст от края на XIX и през XX век проблематиката на свещеното формира до голяма степен изследователския интерес на множество авторитетни учени като Емил Дюркем, Рудолф Ото, Мирча Елиаде, Марсел Мос, Роже Кайоа, Жорж Батай, Юрий Лотман, Рене Жирар, Джорджо Агамбен, Морис Годелие, Сергей Зенкин. Много изкусителна за всеки изследовател е възможността да се възползва от направеното преди него, от готовите теоретични системи и просто да ги приложи към изследвания от него обект. Но Иван Русков устоява на подобно изкушение и тръгва по по-трудния път на индуктивно и непредубедено подхождане от самите текстове, „прочитайки“ ги без създадени предварително (и въз основа на различен материал) концептуални „лещи“. Водещо в изследването му е близкото четене, при което се пресичат и засичат синхрония и диахрония, плетат се интертекстуални и автотекстуални диалози. А политическата и историческата събитийност, превратностите на Историята се четат и се проектират в символичния „екран“ на Свещената история. Казано може би твърде свободно и „на едро“, тази монография като да представя изследователски разказ за това как епизодичната памет за неща и събития може да бъде моделирана чрез семантичната памет за думи, символи и понятия. Така утаените в езика представи за свят и святост, чрез които се конструират събитията и съдбата на българската история, задават траектории в самоосмислянето на българската участ посредством архетипните модели на Писанието, образите на Кръста, Разпятието, (само)жертвата, фигурите на Сина и Отеца. Конкретноисторическият „запис“ на миналото и времето, на конкретни събития и индивидуални съдби е видян като горен пласт на палимпсест, под който прозира изначалното и сакрално писмо на Писанието, чертаещо и предначертаващо участта на родното и споделеността на индивидуалните присъствия в тази участ. Монографията представлява *оригинално тълкуване* на новобългарската история от Възраждането до 40-те години на XX век посредством образите на свещеното. Това е интерпретация, издаваща сякаш негласната, но съзнателна „съпротива“ на автора си срещу възможността текстовете на българската култура да бъдат механично „вписани“ в готови (и може би „втвърдени“) теоретични и светогледни модели.

3. Критични забележки и препоръки

Не бих си позволил никакви критични забележки и препоръки към научната и преподавателска работа на доц. д.ф.н. Иван Тодоров Русков.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от доц. д.ф.н. Иван Тодоров Русков **отговарят на всички изисквания** на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Кандидатът в конкурса представил **значителен** брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при процедурата за заемане на академичната длъжност „доцент“ и защитата на дисертация за присъждане на научната степен „доктор на науките“. В работите на кандидата има оригинални научни и приложни приноси. Теоретичните му разработки притежават и практическа приложимост, като част от тях са в пряко отношение към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на доц. д.ф.н. Иван Тодоров Русков е извън всяко съмнение.

Постигнатите от доц. д.ф.н. Иван Тодоров Русков резултати в учебната и научно-изследователската дейност, напълно съответстват на специфичните изисквания на Филологическия факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, **напълно убедено мога да дам своята положителна оценка и да препоръчам на Научното жури** да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Филологическия факултет за избор на **д.ф.н. Иван Тодоров Русков на академичната длъжност 'професор' в ПУ „П. Хилендарски“** по професионално направление 2.1. Филология (Българска литература – Българска литература от Освобождението до края на Първата световна война и Историческа поезика на българската литература).

14. 11. 2017 г.

Изготвил становището:

Доц. д-р Димитър Кръстев